

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

(Обн., ДВ, бр. 110 от 1999 г.; Решение № 5 на Конституционния съд от 2000 г. – бр. 55 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 64 от 2000 г.; бр. 1, 35 и 41 от 2001 г., бр. 1, 10, 45, 74, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 42, 67, 95, 112 и 114 от 2003 г., бр. 12, 21, 38, 52, 53, 69, 70, 112 и 115 от 2004 г., бр. 38, 39, 76, 102, 103, 104 и 105 от 2005 г., бр. 17, 30, 34, 56, 57, 59 и 68 от 2006 г.; попр., бр. 76 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 80, 82, 95, 102 и 105 от 2006 г., бр. 41, 52, 53, 64, 77, 97, 100, 109 и 113 от 2007 г., бр. 33, 43, 67, 69, 89, 102 и 109 от 2008 г., бр. 23, 25, 35, 41, 42, 93, 95, 99 и 103 от 2009 г. и бр. 16, 19, 43, 49, 58 и 59 от 2010 г.)

§ 1. В чл. 4 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 1 след думата „безработица“ се поставя запетая и се добавя „ако това е предвидено в съответната програма“;

б) в т. 8 думите „по т. 1 и 7“ се заменят с „по т. 1, 5 и 7“.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Работниците и служителите, наети на работа при един работодател за не повече от 5 работни дни (40 часа) през календарния месец или наети на работа при повече работодатели – при всеки от тях за не повече от 5 работни дни (40 часа) през календарния месец, се осигуряват задължително за инвалидност, старост и смърт и за трудова злополука и професионална болест.“

3. Алинея 7 се изменя така:

„(7) Съпругът/съпругата на дългосрочно командирован служител в дипломатическа служба за времето, през което е пребивавал в чужбина по време на задграничния му мандат, може да се осигурява по свое желание и за своя сметка за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица,

определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване, ако не е осигурен/осигурена на друго основание или по законодателството на приемащата държава съгласно действащ международен договор, по който Република България е страна."

4. Създава се нова ал. 8:

"(8) Докторантите могат да се осигуряват по свое желание и за своя сметка за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване, ако не са осигурени на друго основание."

5. Досегашната ал. 8 става ал. 9 и в нея думите „ал. 7" се заменят с „ал. 7 и 8".

§ 2. В чл. 4а, ал. 7, изречение трето думите „са начислени, но не са изплатени, или не са начислени" се заменят с „не са изплатени".

§ 3. В чл. 5, ал. 6, изречение първо след думите „министъра на финансите" се добавя „съгласувано с управителя на Националния осигурителен институт".

§ 4. В чл. 6 се правят следните изменения:

1. В ал. 2, изречение първо думите „начислените и неизплатени или неначислените" се заменят с „неизплатените".

2. В ал. 5 думите „или начислените, но неизплатени" се заменят с „или неизплатените".

§ 5. В чл. 6а, ал. 1 думите „начислените и неизплатените, брутни месечни възнаграждения или неначислените" се заменят с „неизплатените брутни".

§ 6. В чл. 7, ал. 3 думите „са начислени, но не са изплатени или не са начислени" се заменят с „не са изплатени".

§ 7. В чл. 9, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 1 и 5 думите „полученото, начисленото и неизплатеното, както и неначисленото" се заменят с „полученото или неизплатеното".

2. В т. 2 думите "чл. 4, ал. 1, т. 5" се заменят с "чл. 4, ал. 1, т. 5 и 9".

§ 8. Създава се чл. 9а:

"Зачитане на осигурителен стаж със заплащане на осигурителни вноски от лицата

Чл. 9а. (1) За осигурителен стаж при пенсиониране се зачита времето на обучение на лицата, завършили висше или

полувисше образование, ако внесат за своя сметка осигурителни вноски, изчислени върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване към датата на внасянето на вноските. Осигурителният стаж се зачита за времето, за което са внесени вноските, но за не повече от срока на обучение, предвиден по учебния план за завършената специалност.

(2) За осигурителен стаж при пенсиониране се зачита и времето, за което лицата са навършили възрастта по чл. 68, ал. 1, но на които не им достигат до 5 години осигурителен стаж за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2 и са внесени осигурителни вноски, изчислени върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване към датата на внасянето на вноските, ако това време не се зачита за осигурителен стаж на друго основание по този кодекс.

(3) Внасянето на осигурителните вноски по ал. 1 и 2 се извършва по банков път.

(4) За придобит осигурителен стаж по реда на ал. 2 правото на пенсия възниква от датата на внасянето на осигурителните вноски.

(5) Когато са внесени осигурителни вноски по ал. 1 за периоди на обучение, лицето има право да внесе осигурителни вноски по ал. 2 за разликата до 5 години.

(6) Осигурителните вноски по ал. 1 и 2 са изцяло за сметка на лицата и са в размера, определен за фонд "Пенсии" за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., към датата на внасяне на вноските."

§ 9. В чл. 10 се правят следните изменения и допълнения:

1. Заглавието се изменя така:

„Възникване, времетраене, прекратяване и прекъсване на осигуряването“

2. Досегашният текст става ал. 1.

3. Създава се ал. 2:

„(2) Осигуряването се прекъсва през периодите, които не се зачитат за осигурителен стаж, независимо че дейността по чл. 4 или чл. 4а, ал. 1 не е прекратена.“

§ 10. В чл. 32 думите „Министерството на труда и социалната политика“ се заменят с „Министърът на труда и социалната политика“.

§ 11. В чл. 33, ал. 2 се създава изречение трето:

„Ръководителите на териториалните поделения се назначават с конкурс за срок 6 години.“

§ 12. В чл. 40 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думата „трудова“ се заличава.

2. В ал. 3, изречение второ след думите „обезщетенията и помощите“ се добавя „или друго длъжностно лице, определено от ръководителя на териториалното поделение на Националния осигурителен институт“.

3. Създава се нова ал. 4:

„(4) Длъжностните лица по ал. 3 издават разпореждане за спиране изплащането на обезщетенията за временна неработоспособност, трудова злополука и професионална болест, трудоустрояване, бременност и раждане и отглеждане на дете, когато са обжалвани актовете на медицинската експертиза или когато са представени доказателства, които могат да доведат до издаване на разпореждане за отказ или прекратяване изплащането на обезщетението.“

4. Досегашните ал. 4 и 5 стават съответно ал. 5 и 6.

§ 13. В чл. 40а, т. 1 думите „са начислени, но не са изплатени или не са начислени“ се заменят с „не са изплатени“.

§ 14. В чл. 41, ал. 1, изречение първо думите „съответния риск за периода от шест календарни месеца“ се заменят с „общо заболяване и майчинство за периода от 12 календарни месеца“.

§ 15. В чл. 42 се правят следните изменения:

1. В ал. 2 думите „2 месеца“ се заменят с „30 календарни дни“, а думите „75 календарни дни“ се заменят с „30 календарни дни“.

2. В ал. 3 думите „75 календарни дни“ се заменят с „30 календарни дни“.

§ 16. В чл. 47, ал. 2 се правят следните изменения:

1. В изречение първо думите „6-те календарни месеца“ се заменят с „12-те календарни месеца“.

2. В изречение второ думите „6 месеца“ се заменят с „12 месеца“.

§ 17. В чл. 48, ал. 2 се правят следните изменения:

1. В изречение първо думите „6-те календарни месеца“ се заменят с „12-те календарни месеца“.

2. В изречение второ думите „6 месеца“ се заменят с „12 месеца“.

§ 18. В чл. 54а се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 т. 2 се изменя така:

„2. нямат отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране;”.

2. Алинея 4 се изменя така:

„(4) Паричното обезщетение за безработица се изплаща от датата на последното прекратяване на осигуряването, ако:

1. заявлението по ал. 3 е подадено в 3-месечен срок от тази дата;

2. лицето се е регистрирало като безработно в Агенцията по заетостта в 7-дневен срок от тази дата.”

3. Създават се нови ал. 5 и 6:

„(5) Ако заявлението по ал. 3 е подадено по неуважителни причини след изтичане на срока по ал. 4, т. 1, паричното обезщетение се изплаща от датата на заявлението за определения по чл. 54в или чл. 54б, ал. 3 или 4 период, намален със закъснението.

(6) Ако заявлението по ал. 3 е подадено в срока по ал. 4, т. 1, а регистрацията на лицето като безработно в Агенцията по заетостта е направена след изтичане на срока по ал. 4, т. 2, паричното обезщетение се изплаща от датата на регистрацията за определения по чл. 54в или чл. 54б, ал. 3 или 4 период, намален със закъснението.”

4. Досегашната ал. 5 става ал. 7.

§ 19. В чл. 54б се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „и по-голямо от максималния” се заличават.

2. В ал. 2 думите „и максималният дневен размер на обезщетението за безработица се определят” се заменят с „дневен размер на обезщетението за безработица се определя”.

3. В ал. 3 след думите „Закона за съдебната власт” се добавя „или по други закони”.

4. В ал. 6 думите „по чл. 54в, ал. 1” се заличават.

§ 20. В чл. 54в ал. 3 се отменя.

§ 21. В чл. 54г се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинеи 1 и 2 се изменят така:

„(1) Изплащането на паричното обезщетение за безработица се спира за периода, през който лицето получава

обезщетение за временна неработоспособност или обезщетение за оставане без работа на основание чл. 222, ал. 1 от Кодекса на труда, чл. 106, ал. 2 и чл. 107, ал. 3 от Закона за държавния служител и чл. 58, ал. 3 от Закона за висшето образование.

(2) Безработният е длъжен да декларира пред съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт настъпването и отпадането на обстоятелствата по ал. 1 в срок до 7 дни."

2. В ал. 3 след думата „оставация“ се добавя „към датата на спиране“.

3. Създава се ал. 4:

„(4) Длъжностните лица по чл. 54ж, ал. 1 спират с разпореждане изплащането на обезщетенията за безработица, когато са представени доказателства, които могат да доведат до издаване на разпореждане за отказ или прекратяване изплащането на обезщетението.“

§ 22. В чл. 54д, ал. 5 се правят следните изменения и допълнения:

1. В досегашния текст накрая се поставя запетая и се добавя „ако регистрацията на лицето в Агенцията по заетостта е направена в 7-дневен срок от прекратяване на трудовата дейност“.

2. Създава се изречение второ:

„Ако регистрацията е направена след този срок, изплащането на паричното обезщетение се възстановява от датата на новата регистрация за оставация към датата на прекратяването период, намален със закъснението.“

§ 23. В чл. 54е, ал. 5 накрая се добавя „с изключение на случаите, в които тези суми могат да бъдат прихванати от отпуснатото парично обезщетение за безработица“.

§ 24. В чл. 54ж се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „за безработица в“ се заменят със „за безработица или друго длъжностно лице, определено от ръководителя на“.

2. В ал. 2 думите „чл. 114, ал. 1“ се заменят с „чл. 114, ал. 4“.

§ 25. Член 54и се отменя.

§ 26. Член 68 се изменя така:

„Придобиване право на пенсия

Чл. 68. (1) Право на пенсия за осигурителен стаж и възраст се придобива при навършване на 60-годишна възраст от жените и 63-годишна възраст от мъжете и осигурителен стаж 34

години за жените и 37 години за мъжете. От 31 декември 2020 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 6 месеца за жените и мъжете до достигане на 63-годишна възраст за жените и 65-годишна възраст за мъжете.

(2) От 31 декември 2011 г. осигурителният стаж по ал. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца за жените и мъжете до достигане на 37 години за жените и 40 години за мъжете.

(3) В случай че лицата нямат право на пенсия по ал. 1 и ² до 31 декември 2020 г., те придобиват право на пенсия при навършване на 65-годишна възраст за жените и за мъжете и не по-малко от 15 години действителен осигурителен стаж. От 31 декември 2020 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 6 месеца до достигане на 67 години."

§ 27. В чл. 69 се правят следните изменения:

1. Алинеи 1, 2 и 3 се изменят така:

"(1) Военнослужещите придобиват право на пенсия при освобождаване от служба независимо от възрастта им и при осигурителен стаж, както следва:

1. до 31 декември 2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България;

2. от 31 декември 2011 г. – общият осигурителен стаж по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца до достигане на 28 години, от които две трети действително изслужени като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България.

(2) Държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт, следователите и младши следователите при освобождаване от служба придобиват право на пенсия независимо от възрастта им и при осигурителен стаж, както следва:

1. до 31 декември 2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени като държавни служители по посочените закони или като следователи и младши следователи;

2. от 31 декември 2011 г. – общият осигурителен стаж по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца до достигане на 28 години, от които две трети действително изслужени като държавни служители по посочените закони или като следователи и младши следователи.

(3) Държавните служители от Държавна агенция „Национална сигурност“ придобиват право на пенсия при освобождаване от служба независимо от възрастта им и при осигурителен стаж, както следва:

1. до 31 декември 2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, на военна служба или по законите по ал. 2;

2. от 31 декември 2011 г. – общият осигурителен стаж по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца до достигане на 28 години, от които две трети действително изслужени по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, на военна служба или по законите по ал. 2.”

2. Алинея 5 се изменя така:

„(5) Служителите в Главна дирекция „Гражданска защита“ на Министерството на вътрешните работи, изпълняващи някоя от дейностите по чл. 52д, ал. 2, т. 1, букви „в“ – „е“ от Закона за Министерството на вътрешните работи, при прекратяване на правоотношението придобиват право на пенсия независимо от възрастта, ако са прослужили 15 години на длъжност „водолаз“ и при осигурителен стаж, както следва:

1. до 31 декември 2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени в системата на гражданска защита;

2. от 31 декември 2011 г. – общият осигурителен стаж по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца до достигане на 28 години, от които две трети действително изслужени в системата на гражданска защита.”

§ 28. В чл. 70 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в изречение първо след думите „1,1 на сто“ се поставя запетая и се добавя „а от 1 януари 2017 г. – 1,2 на сто“;

б) в изречение второ думите „37 години за мъжете и 34 години за жените“ се заменят с „повече от изискуемия за

придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2 за съответната календарна година”.

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Когато лицето има осигурителен стаж от различни категории, при определянето на продължителността му за изчисляване размера на пенсията за осигурителен стаж и възраст стажът се превръща при условията на чл. 104, ал. 2. При изчисляване размера на пенсията осигурителният стаж на лицата по чл. 104, ал. 3 - 8 се превръща, като три години действително изслужено време се зачитат за пет години осигурителен стаж от трета категория.”

3. Досегашните ал. 2 - 7 стават съответно ал. 3 - 8.

4. Досегашната ал. 8 става ал. 9 и в нея думите „чл. 68, ал. 4” се заменят с „чл. 68, ал. 3”, а думите „ал. 7” се заменят с „ал. 8”.

5. Досегашната ал. 9 става ал. 10.

§ 29. В чл. 70а се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2:

а) точка 4 се изменя така:

„4. на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование или на недостигащи периоди за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2, за които лицата са внесли осигурителни вноски изцяло за своя сметка;”

б) създават се т. 8 и 9:

„8. на неплатен отпуск, който се зачита за осигурителен стаж, или на законна стачка;

9. през което лицата са се осигурявали на основание чл. 4, ал. 5, 7 и 8.”

2. В ал. 3 т. 3 се отменя.

§ 30. В чл. 71 думите „Осигурените лица” се заменят с „Лицата”.

§ 31. В чл. 75 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2, изречение първо след думите „разликата между възрастта му” се поставя запетая и се добавя „но не по-рано от навършване на 16 години”.

2. В ал. 4, т. 1, 2 и 3 думите „чл. 70, ал. 7” се заменят с „чл. 70, ал. 8”.

§ 32. В чл. 76 думите „чл. 70, ал. 2“ се заменят с „чл. 70, ал. 3“.

§ 33. В чл. 77 думите „чл. 70, ал. 3-6“ се заменят с „чл. 70, ал. 4 - 7“, а думите „заявлението по чл. 94“ се заменят с „пенсионирането“.

§ 34. В чл. 79 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „чл. 70, ал. 2“ се заменят с „чл. 70, ал. 3“, а думите „чл. 70, ал. 3 - 6“ се заменят с „чл. 70, ал. 4 - 7“.

2. В ал. 2, т. 1, 2 и 3 думите „чл. 70, ал. 7“ се заменят с „чл. 70, ал. 8“.

§ 35. В чл. 81, ал. 2 думите „чл. 70, ал. 7“ се заменят с „чл. 70, ал. 8“.

§ 36. Член 84а се отменя.

§ 37. Член 89 се отменя.

§ 38. Член 90 се отменя.

§ 39. В чл. 98, ал. 1, т. 2 накрая се поставя запетая и се добавя „или други длъжностни лица, определени от управителя на Националния осигурителен институт“.

§ 40. В чл. 99 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в основния текст думите „разпореждането по чл. 98“ се заменят с „влязлото в сила разпореждане по чл. 98“;

б) в т. 1 думата „трудова“ се заменя с „осигурителен“.

2. Създава се ал. 3:

„(3) В случай че в срока за обжалване на разпореждането са представени нови доказателства за осигурителен стаж, осигурителен доход, гражданско състояние и други, разпореждането се отменя или изменя от датата на отпускането, промяната или отказа за отпускане на пенсията.“

§ 41. В чл. 101 се правят следните изменения:

1. В ал. 1, т. 4 думите „социална пенсия за старост“ и запетаята след тях се заличават.

2. В ал. 3 изречение второ се заличава.

§ 42. В чл. 102 се създава ал. 5:

„(5) При преизчисляване на пенсията осигурителният стаж, положен след 31 декември 2010 г., не се превръща по реда на чл. 104.“

§ 43. В чл. 104 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 думите „При пенсиониране за осигурителен стаж и възраст“ се заменят с „При определяне на размера и/или правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст“.

2. Създава се ал. 9:

„(9) Разпоредбите на ал. 3 - 8 се прилагат само при преценяване правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст.“

§ 44. В чл. 110 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 3:

а) създава се ново изречение второ:

„Разпорежданията се издават в 14-дневен срок след изтичането на срока по ал. 2.“;

б) досегашното изречение второ става изречение трето.

2. В ал. 4, изречения първо и трето след думите „актовете за начет“ се поставя запетая, а думите „и задължителните предписания“ се заменят със „задължителните предписания и поканите за доброволно изпълнение“.

§ 45. В чл. 114 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 4, изречение първо думите „влезлите в сила“ се заличават.

2. Създава се ал. 6:

„(6) Споровете за добросъвестност се решават по реда на глава осма с решение на ръководителя на териториалното поделение на НОИ.“

§ 46. Създава се чл. 114а:

„Удръжки от паричните обезщетения, помощите и пенсиите

Чл. 114а. (1) Върху паричните обезщетения и помощите, изплащани по този кодекс, не могат да се налагат запори по реда на Гражданския процесуален кодекс и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс или да се извършват други удръжки освен за задължения към държавното обществено осигуряване и за задължения за издръжка.

(2) При определяне на дохода от пенсии, върху които се налагат запори по реда на Гражданския процесуален кодекс и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс или се извършват удръжки за вземания на държавното обществено осигуряване, се включват и добавките към нея с изключение на добавката за чужда помощ.“

§ 47. В чл. 117, ал. 1, т. 2, буква „ж“ думите „по чл. 114, ал. 1“ се заменят с „по чл. 40, ал. 4, чл. 54г, ал. 4 и чл. 114, ал. 3 и 4“.

§ 48. В чл. 117а, ал. 1 и 2 думите „чл. 117, ал. 1, т. 2“ се заменят с „чл. 114 и чл. 117, ал. 1, т. 2“.

§ 49. В чл. 118 се правят следните изменения и допълнения:

1. Заглавието се изменя така: „Обжалване на решението“
2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Решението на управителя на Националния осигурителен институт по чл. 117, ал. 4 може да се обжалва в 14-дневен срок от получаването му пред Административния съд София-град. Жалбата се подава чрез управителя на Националния осигурителен институт, който в 7-дневен срок е длъжен да я изпрати заедно с преписката в съда.“

3. Досегашната ал. 2 става ал. 3.

§ 50. В чл. 123ж, ал. 2 думите „социално осигуряване“ се заменят със „социална сигурност“.

§ 51. В чл. 127, ал. 2 след думата „Лицата“ се добавя „по ал. 1“, а думите „независимо от възрастта“ се заличават.

§ 52. В чл. 142, ал. 1, т. 1 думите „за работещите при условията на първа и втора категория труд, съобразно категорията труд“ се заменят с „при условията на чл. 168“.

§ 53. В чл. 157 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1, т. 1 се създава буква „г“:

„г) от 2017 г. – 7 на сто.“

2. В ал. 3:

а) в т. 1 след думите „2,2 на сто“ се поставя запетая и се добавя „а от 1 януари 2017 г. – 2,8 на сто“;

б) в т. 2 след думите „2,8 на сто“ се поставя запетая и се добавя „а от 1 януари 2017 г. – 4,2 на сто“.

§ 54. Член 168 се изменя така:

„Чл. 168. (1) От 1 януари 2015 г. осигурените лица в професионален пенсионен фонд придобиват право на пенсия за ранно пенсиониране при:

1. не по-малко от 10 години осигурителен стаж при условията на първа категория труд и възраст 12 години и 6 месеца за жените и 10 години и 6 месеца за мъжете по-ниска от възрастта по чл. 68, ал. 1;

2. не по-малко от 15 години осигурителен стаж при условията на втора категория труд и възраст 7 години и 6 месеца за жените и 5 години и 6 месеца за мъжете по-ниска от възрастта по чл. 68, ал. 1.

(2) От 31 декември 2015 г. възрастта по ал. 1, т. 1 и 2 се намалява с по 6 месеца от първо число на всяка следваща календарна година до достигане на 8 години по-ниска възраст за жените и мъжете, работили при условията на първа категория труд, от възрастта по чл. 68, ал. 1, и 3 години по-ниска възраст за жените и мъжете, работили при условията на втора категория труд, от възрастта по чл. 68, ал. 1.

(3) Наличието на изискуемия осигурителен стаж се доказва с удостоверение от Националния осигурителен институт."

§ 55. В § 1, ал. 1, т. 2, изречение второ от Допълнителната разпоредба думите „не са начислени, до начисляването“ се заменят с „не са изплатени, до изплащането им“.

§ 56. В Преходните и заключителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 4:

а) алинея 1 се изменя така:

„(1) До 31 декември 2014 г. включително лицата, които са работили 10 години при условията на първа категория труд и 15 години при условията на втора категория труд, могат да се пенсионират, ако са навършили 47 години за жените и 52 години за мъжете при първа категория труд и 52 години за жените и 57 години за мъжете при втора категория труд и ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 94 за жените и 100 за мъжете.“;

б) в ал. 2 думите „До 31 декември 2010 г.“ се заменят с „До 31 декември 2014 г.“;

в) в ал. 3 думите „ако отговарят на условията по ал. 2“ се заменят с „ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 90 и 10 години осигурителен стаж, положен при условията на чл. 104, ал. 3“;

г) алинея 4 се отменя.

2. Създава се § 4а:

„§ 4а. (1) Средствата по индивидуалните партии на жените, родени от 1 януари 1955 г. до 31 декември 1959 г. включително, и мъжете, родени от 1 януари 1952 г. до 31 декември 1959 г. включително, които към 31 декември 2010 г. са осигурени в професионален пенсионен фонд, се прехвърлят във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване.

(2) До 31 януари 2011 г. Комисията за финансов надзор представя на министъра на финансите, на управителя на Националния осигурителен институт и на изпълнителния директор на Националната агенция за приходите информация за наличния брой дялове по индивидуалните партии на лицата по ал. 1 към 31 декември 2010 г.

(3) Преди изготвянето на информацията по ал. 2 управителят на Националния осигурителен институт предоставя на Комисията за финансов надзор и на пенсионноосигурителните дружества данни за лицата по ал. 1:

1. работещи при условията на първа или втора категория труд
към
31 декември 2010 г.;

2. починали до 31 декември 2010 г.

(4) Средствата по индивидуалните партии на лицата по ал. 1, с изключение на починалите, се прехвърлят във фонд "Пенсии" на държавното обществено осигуряване до 31 март 2011 г.

(5) Осигурителните вноски в размерите, определени в чл. 157, ал. 1, т. 2 за допълнително задължително пенсионно осигуряване в професионален пенсионен фонд за лицата по ал. 1, дължими за времето до 31 декември 2014 г., се превеждат във фонд "Пенсии" на държавното обществено осигуряване.

(6) Осигурителните вноски по ал. 5 са изцяло за сметка на осигурителите и на лицата, осигуряващи се по чл. 4а, и се внасят върху осигурителните доходи съгласно чл. 157, ал. 6.

(7) В случай че лицата по ал. 1 се пенсионират при условията на чл. 68, имат право да получат еднократно от Националния осигурителен институт прехвърлените средства от професионалния пенсионен фонд, в който са били осигурени към 31 декември 2010 г., и постъпилите след тази дата осигурителни вноски за тях във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване в размерите по чл. 157, ал. 1, т. 2.

(8) При смърт на лица по ал. 1, които не са упражнили правото си на пенсия по § 4, техните наследници – преживял съпруг, низходящи или възходящи, имат право да получат еднократно от Националния осигурителен институт прехвърлените средства от професионалния пенсионен фонд, в който е бил осигурен техният наследодател към 31 декември 2010 г., и постъпилите след тази дата осигурителни вноски за него във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване в размерите по чл. 157, ал. 1, т. 2.

(9) Към 31 март 2011 г. и към началото на всяка следваща календарна година Националният осигурителен институт заделя прогнозния размер на необходимите средства за изплащане на сумите по ал. 7 и 8.

(10) От датата на прехвърлянето на средствата на лицата по ал. 1 във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване по силата на закона се прекратяват правоотношенията им с пенсионноосигурителното дружество, управляващо професионалния пенсионен фонд, в който са били осигурени, и от същата дата се закриват техните индивидуални партии.

(11) Към 31 декември 2010 г. се прекратяват започналите процедури по промяна на участието и прехвърлянето на средства от един в друг професионален пенсионен фонд на лицата по ал. 1.

(12) Жените, родени преди 1 януари 1955 г., и мъжете, родени преди 1 януари 1952 г., осигурени към 31 декември 2010 г. в професионален пенсионен фонд, продължават да се осигуряват в избора от тях фонд.

(13) Лицата по ал. 12 и осигурените в професионален пенсионен фонд, родени след 31 декември 1959 г., могат да се пенсионират при условията на § 4 до 31 декември 2014 г. включително, като в този случай средствата по техните индивидуални партии се прехвърлят във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване.”

3. В § 5:

а) алинея 1 се изменя така:

„(1) До 31 декември 2020 г. включително учителите придобиват право на пенсия за осигурителен стаж и за възраст 3 години по-рано от възрастта по чл. 68, ал. 1 и учителски осигурителен стаж, както следва:

1. до 31 декември 2011 г. – 25 години за жените и 30 години за мъжете;

2. от 31 декември 2011 г. осигурителният стаж по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца до достигане на 28 години за жените и 33 години за мъжете.”;

б) в ал. 4, изречение първо думите „учителски осигурителен стаж 30 години за мъжете и 25 години за жените“ се заменят с „изискуемия по ал. 1 учителски осигурителен стаж“.

4. В § 6, ал. 1 думите „31 декември 2011 г.“ се заменят с „31 декември 2013 г.“, а думата „предходната“ се заменя със „съответната“.

5. В § 9:

- а) алинеи 2, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 се отменят;
- б) алинея 6 се изменя така:

„(6) При смърт на лицето преди изтичане на срока на плана за разсрочено плащане по отменената ал. 4, т. 2 остатъкът от дължимите вноски не се събира от наследниците му. Ако се отпусне наследствена пенсия, се зачита за осигурителен стаж само времето, за което са внесени осигурителни вноски по плана за разсрочено плащане.“

§ 57. В § 17 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 19 от 2010 г.) думите „социално осигуряване“ се заменят със „социална сигурност“.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 58. Навсякъде в кодекса думите „чл. 68, ал. 1 - 3“ и „чл. 68, ал. 1 и 2“ се заменят с „чл. 68, ал. 1“.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДЕБИ

§ 59. В чл. 105 от Закона за здравето (обн., ДВ, бр. 70 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 46, 76, 85, 88, 94 и 103 от 2005 г., бр. 18, 30, 34, 59, 71, 75, 80, 81, 95 и 102 от 2006 г., бр. 31, 41, 46, 53, 59, 82 и 95 от 2007 г., бр. 13, 102 и 110 от 2008 г., бр. 36, 41, 74, 82, 93, 99 и 101 от 2009 г. и бр. 41, 42 и 50 от 2010 г.) ал. 3 се отменя.

§ 60. В чл. 328, ал. 1 от Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 26 и 27 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 6 от 1988 г., бр. 21, 30 и 94 от 1990 г., бр. 27, 32 и 104 от 1991 г., бр. 23, 26, 88 и 100 от 1992 г.; Решение № 12 на Конституционния съд от 1995 г. – бр. 69 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 87 от 1995 г., бр. 2, 12 и 28 от 1996 г., бр. 124 от 1997 г., бр. 22 от 1998 г.; Решение № 11 на Конституционния съд от 1998 г. – бр. 52 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 56, 83, 108 и 133 от 1998 г., бр. 51, 67 и 110 от 1999 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 105 и 120 от 2002 г., бр. 18, 86 и 95 от 2003 г., бр. 52 от 2004 г., бр. 19, 27, 46, 76, 83 и 105 от 2005 г., бр. 24, 30, 48, 57, 68, 75, 102 и 105 от 2006 г., бр. 40, 46, 59, 64 и 104 от 2007 г., бр. 43, 94, 108 и 109 от 2008 г. и бр. 35, 41 и 103 от 2009 г. и бр. 15, 46 и 58 от 2010 г.) т. 10а се изменя така:

„10а. когато трудовото правоотношение е възникнало, след като работникът или служителят е придобил и упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст;“.

§ 61. Член 78 от Закона за дипломатическата служба (обн., ДВ, бр. 78 от 2007 г.; доп., бр. 42 от 2009 г.) се отменя.

§ 62. Стажът, положен при условията на чл. 70, ал. 1, изречения второ и трето от Кодекса за социално осигуряване до 31 декември 2010 г., се взема предвид при определяне размера на пенсията и след тази дата.

§ 63. (1) Заварените към влизането в сила на закона трудови правоотношения за неопределено време с ръководителите на териториалните поделения на Националния осигурителен институт, възникнали до 31 декември 2009 г., се запазват до провеждане на конкурс за съответната длъжност.

(2) Конкурсите по ал. 1 се обявяват до два месеца от влизането в сила на закона.

§ 64. Паричните обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане, безработица и при трудоустройство, отпуснати с начална дата до 31 декември 2010 г., продължават да се изплащат в определения им досегашен размер до изтичането на срока им.

§ 65. Паричните обезщетения, отпуснати с начална дата до 31 декември 2010 г. по отменения чл. 54и, продължават да се изплащат до изтичането на срока им.

§ 66. (1) Осигурителният стаж на правоимащите лица по чл. 104, ал. 7 и 8 се определя въз основа на издадени по реда на наредба на Министерския съвет по § 45, ал. 1 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България удостоверения за осигурителен стаж, включително за участие в мисии и операции извън територията на страната, осъществени или започнали до 12 май 2009 г.

(2) Отпуснатите пенсии за осигурителен стаж и възраст на лицата по чл. 69, които са участвали в операции и мисии извън територията на страната, се преизчисляват от 12 май 2009 г., ако в срок една година от влизането в сила на този закон подадат заявление и удостоверение за осигурителен стаж в съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт.

§ 67. От 1 януари 2012 г. средствата по отменения чл. 89 се изплащат по реда, определен със Закона за социално подпомагане, а по отменените чл. 90 и чл. 101, ал. 3, изречение второ - по ред, определен със Закона за интеграция на хората с увреждания.

§ 68. Пенсиите за трудова дейност, отпуснати с начална дата до 31 декември 2016 г., се преизчисляват по реда на този кодекс с процент 1,2 на сто за всяка година осигурителен стаж, без да се променя доходът, от който е изчислена пенсията.

§ 69. Законът влиза в сила от 1 януари 2011 г. с изключение на § 37, 38 и 41, които влизат в сила от 1 януари 2012 г.

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на .....
2010 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Щецка Цачева)

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

Целта на законопроекта е създаване на правна рамка на новия усъвършенстван пенсионен модел, въвеждане на краткосрочни и дългосрочни мерки за финансова стабилност на пенсионната система и подобряване адекватността на пенсиите.

Разширява се кръгът на осигурените лица, като се дава възможност и на докторантите да се осигуряват за пенсия по свое желание и за своя сметка.

Променят се разпоредбите, които регламентират осигуряването на съпруг/съпруга на дългосрочно командированите служители. Общественото осигуряване в България се урежда единствено с Кодекса за социално осигуряване (КСО). Разпоредбите на отделните закони, ако има такива, трябва да са в съответствие с общите принципи на КСО. Съгласно чл. 10 от КСО на осигуряване подлежат само лица, които упражняват трудова дейност. Съпругът/съпругата на дългосрочно командирован служител, когато не извършава трудова дейност, не може да се ползва със специални права по отношение обхвата на осигуряването. В случая може да се допусне единствено внасяне на вноски върху минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица с оглед зачитането на периодите за осигурителен стаж. По този начин е уредено зачитането на осигурителен стаж и на други лица, които не осъществяват трудова дейност по смисъла на КСО – периодите на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование; лицата, които са полагали грижи за инвалиди и др.

Предлага се времето, което ще бъде зачетено за осигурителен стаж съгласно предлаганата разпоредба, да не влияе при определяне размера на пенсията по отношение на осигурителния доход. Във връзка с уреждането на въпросите, свързани с осигуряването на тези лица в КСО, се предлага отменяне на разпоредбата на чл. 78 от Закона за дипломатическата служба.

Изменят се разпоредби, свързани със задължението за внасяне на осигурителни вноски, както и свързаните с това текстове, уреждащи зачитането на осигурителния стаж в тези случаи, като се приема предложението на Министерството на финансите дължимостта на осигурителните вноски да бъде определена в КСО по подходящ начин, изключващ счетоводния процес на начисляване (начисляване/неначисляване на възнагражденията).

Въвежда се ясно разграничаване на моментите на прекратяване и на прекъсване на осигуряването.

Създава се разпоредба, съгласно която ръководителите на териториалните поделения се назначават с конкурс за срок 6 години. По този начин се дава възможност за подбор на лица с най-добрата квалификация за заемане на длъжността ръководител на териториално поделение на Националния осигурителен институт.

Началната дата на изплащане на обезщетението за безработица се обвързва с конкретен срок за регистрация на лицето в Агенцията по заетостта с оглед доказване качеството му на безработно лице и стриктно спазване на контролната процедура за активно търсене на работа. Регламентират се санкциите за неспазване на определените законови срокове.

Премахва се максималният размер на обезщетенията за безработица. Дава се възможност на всички безработни лица да получават половината от размера на отпускното парично обезщетение за безработица за периодите, през които работят на непълно работно време и получават възнаграждение под минималната работна заплата за страната независимо от основанието, на което е определен периодът на отпускното обезщетение.

Въвежда се срок за деклариране на настъпили обстоятелства, които се отразяват върху получаването на обезщетението за безработица. Създава се нова възможност за прихващане от отпускното парично обезщетение за безработица на дължими суми, които подлежат на възстановяване. Разширява се кръгът на лицата, компетентни да издават разпореждания.

Отпада разпоредбата, която предвижда изплащането на обезщетение за дълготрайна безработица. Времето, за което се изплаща това обезщетение, се зачита за осигурителен стаж при пенсиониране и е в противоречие с концепцията за усъвършенстване на пенсионния модел.

Разпоредбите, които регламентират добавката към пенсиите на лица, навършили 75-годишна възраст, както и тези за социалната пенсия за старост и за инвалидност, се отменят. Това е така, тъй като те не са свързани с участие на лицата в осигурителната система и имат характер на социално подпомагане.

В законопроекта са включени предложения за промени в условията за придобиване право на пенсия. Предвижда се от 1 януари 2012 г. увеличаване на стажа за работещите при трета категория труд (чл. 68 от КСО) с по 4 месеца на всяка календарна година до достигане на 37 години стаж за жените и 40 години стаж за мъжете през 2020 г.

От 1 януари 2021 г. нараства възрастта за пенсиониране на жените и мъжете с по 6 месеца до достигане на възраст 63 години за жените през 2026 г. и 65 години за мъжете през 2024 г.

До 31 декември 2020 г. се запазва възможността за лицата, навършили 65-годишна възраст, които имат не по-малко от 15 години действителен осигурителен стаж, да могат да се пенсионираат. Тази възраст също започва да се увеличава с по 6 месеца от 1 януари 2021 г. до достигане на 67-годишна възраст.

Също постепенно се увеличава и осигурителният стаж, който е необходим за придобиване право на пенсия по чл. 69 от КСО, както и за придобиване право на пенсия по § 5 от Преходните и заключителните разпоредби на Кодекса за социално осигуряване от учителите.

Предлага се удължаване срока на действие на разпоредбата на § 4 от Преходните и заключителните разпоредби на КСО до 31 декември 2014 г., която урежда т. нар. ранно пенсиониране на работещите при първа и втора категория труд, като условията за пенсионирането им няма да се променят до тази дата. Пенсиите на тези лица за периода 2011 – 2014 г. ще се изплащат от държавното обществено осигуряване вместо от професионалните пенсионни фондове и вноските от 12 % и 7 % ще постъпват в Националния осигурителен институт. Във фонд „Пенсии” на НОИ ще се прехвърлят и средствата по индивидуалните им партиди до 31 март 2011 г.

От 1 януари 2015 г. ранни пенсии за работещите при първа и втора категория труд ще се изплащат само от професионалните пенсионни фондове.

От 1 януари 2014 г. се предлага отпадане на тавана на новоотпуснатите пенсии и постепенно увеличаване тавана на старите пенсии.

От 1 януари 2017 г. се увеличава тежестта на всяка година осигурителен стаж от 1,1 на сто на 1,2 на сто за пенсиите, свързани с трудова дейност.

От 1 януари 2017 г. се предлага увеличаване на вноската за универсалните пенсионни фондове с 2 процентни пункта, т.е. от 5 % на 7 %.

Предвид завишаването на изискванията за необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия се запазва и възможността за т. нар. „закупуване на осигурителен стаж” (до 5 години), но вече не като преходна разпоредба, а като постоянно действаща, поради което се създава чл. 9а в КСО. Вноската е в размера на вноската за фонд „Пенсии” – 17,8 % върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица.

Предвиждат се промени в начините на изчисляване размерите на пенсиите и превръщането на осигурителен стаж от различни категории.

В резултат на предлаганите краткосрочни и дългосрочни мерки за подобряване финансовата устойчивост на пенсионната система и повишаване адекватността на пенсиите и на базата на заложените в средносрочната фискална рамка на правителството показатели до 2013 г. за консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване се получават следните дългосрочни резултати:

Дефицитът в държавното обществено осигуряване се преодолява през 2017 г. След това започва да се натрупва излишък във фондовете на ДОО до 2035 г. Поради влошените демографски тенденции – застаряване на

населението, увеличаване средната продължителност на живота и намаляване броя на активното население (т.е. на хората в работоспособна възраст), след 2035 г. отново започва да се формира дефицит, който може да се покрива от средствата, които ще се натрупват в „Сребърния фонд” до 2035 г.

Със законопроекта се предлагат промени в разпоредбите и на други закони.

Предлага се промяна в разпоредбата на чл. 328, ал. 1, т. 10а от Кодекса на труда, с което се създава възможност за прекратяване на трудовото правоотношение, възникнало след като работникът или служителят е придобил и упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст независимо от правното основание от Кодекса за социално осигуряване, на което е придобито това право. Така тази разпоредба ще се отнася за всички лица, а не само за тези, които са се възползвали от възможността за ранно пенсиониране, единствено за които е възможно да се изпълни изискването на сега действащия текст – „при наличие на условията на чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване”.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

